

NÄGEMUS EESTI GEOLOOGIAKESKUSE ARENDAMISEST

Eesti Geoloogiakeskuse (EGK) tuleviku teemalist arutelu on hea alustada ajaloolisest perspektiivist. Geoloogia on väga vana teadus. Tema juured ulatuvad sama kaugele ajalukku kui teistelgi traditsioonilistel loodusteadustel. Maapõuevarade efektiivne kasutuselevõtmine pani aluse esimesele tööstusrevolutsioonile. Hiljem on esile kerkinud palju uusi teadmiste ja oskuste valdkondi, mis on toonud kaasa pöördelisi muutusi inimkonna jaoks ning geoloogiat ei peeta üldiselt enam progressi eesliini kuvandisse kuuluvaks. See ei tähenda mõistagi, et geoloogia tähtsus inimkonna jaoks oleks kuidagi hääbunud või et EGK tegevus ei võiks olla innovaatiline ja Eesti jaoks olulist väärtust pakkuv. Vastupidi, maapõue kaardistamine ei ole oma tähtsust minetanud ning EGK omab suurt potentsiaali Eesti arengule hoo andmisel.

Majandusajaloost on teada, et automatiseerimise laialdane kasutuselevõtmine tootmises tegi üleliigseks massiliselt sinikraesid. Arvutite rakendamine tekitab nüüd töötuid valgekraesid. Kuna nõudlus nii lihttööliste kui nn arveametnike järele on vähenenud, on nende töö hind paigal tammunud, suhtelisel skaalal aga isegi kahanenud. See on ka põhjus, miks odava tööjõu keskne allhangetele orienteeritud majandus ei suuda kunagi järele jõuda rikkamate maade tasemele. Kiiresti muutuv maailmas on võitjateks need, kellel on parim võime luua tõeliselt uusi lahendusi. Teisisõnu on majandusele kiirenduse andmise võti teadusmajanduse (knowledge based economy) eelisarendamises. See ei pea tingimata tähendama Silicon Valley kopeerimist. Ka EGK tegevus kuulub laiemas mõistes samasse valdkonda. Kaardistades olemasolevad tuumikkompetentsid saab EGK oma tegevuse korraldada selliselt, et töötajate talent leiab rakendust kõige kõrgemat lisandväärtust tootvate ülesannete lahendamisel. Võib-olla tuleb loobuda mõnedest rutiinsetest tööaladest või usaldada need IT-süsteemidele, võib-olla tasub hakata arendama mõnda uut, kõrgema lisandväärtusega tegevussuunda.

Kui tööstusrevolutsioonid ja digirevolutsioon on devalveerinud nii sinikraede kui valgekraede töö hinda, siis inimkonna nälg energia ja mineraalsete ressursside järele on vastupidi järjekindlalt kasvatanud maapõuest ammutatavate varade väärtust. Väga ilmekalt illustreerivad seda selliste maavaradega külluslikult õnnistatud maade nagu Kanada ja Austraalia ning muidugi naftariikide rikastumise lood. Energia ja maavarade suhteline kallinemine osutab EGK tähtsale rollile Eesti jaoks. Kuigi meil ei ole võib-olla potentsiaali saada naftariigiks, peab meil olema valmidus ära kasutada mistahes uut tehnoloogilist pööret maavarade kasutuselevõtmises nagu näiteks seda on viimastel aastatel olnud kildagaasi rõhtpuurimine. Tulevik võib tuua praegu veel aimamatuid leiutisi ja avastusi, mille tagajärjel võivad Eesti maapõuevarad omandada hoopis suurema väärtuse. EGK üheks ülesandeks peaks olema suutlikkus hinnata taoliste uute tehnoloogiate olulisust Eesti jaoks ning olla seejärel usaldusväärseks kompetentsikeskuseks kõigile huvitatud osapooltele. EGK võiks võtta ka aktiivse rolli Eesti maapõue potentsiaali tutvustamisel, osates märgata maailmas esilekerkivate geoloogiavaldkonna trendide loodavaid võimalusi meie jaoks.

EGK tulevikuvisiooni loomisel peaks kõigepealt mõtestama tema rolli Eesti majanduses kõige üldisemas

plaanis. Hiljuti lahkunud nobelisti Ronald Coase'i tähtsaim panus majandusteadusesse oli tehingukulude mõiste laiendamine (mis muuhulgas andis põhjenduse firmade olemasolule). Selliselt mõistetud ettevõtte tehingukulude hulka kuuluvad ka näiteks maapõuevarade kättesaadavuse või ehitusgeoloogia andmete hankimine. Majanduse efektiivsuse seisukohast peavad tehingukulud olema võimalikult madalad. Seega saab EGK kaasa aidata Eesti majanduse arengusse hästitoimiva, ettevõtete vajadustele orienteeritud teabeteenuse pakkujana. Ükski ettevõtte ei tohiks jääda Eestisse sündimata sellepärast, et neil on liiga keeruline hankida infot oma ehituse jaoks või oma tegevuses vajaminevate maavarade kohta. EGK võiks võtta aktiivse rolli enda pakutavate võimaluste tutvustamisel ettevõtetele ning muudele huvitatud osapooltele nagu omavalitsused ja riik. Samuti tuleks läbi mõelda, missuguseid täiendavaid teenuseid võiksid potentsiaalsed kliendid vajada ning arendada välja oma strateegilistele tugevustele põhinevaid tooteid. Geoloogia on ikkagi nii spetsiifiline valdkond, et EGK suudab kindlasti oma klientidest paremini mõista nende sellealaseid vajadusi ning välja pakkuda ka lahendusi. Ettevõtete hulgas laiema kandepinna saavutamiseks võiks EGK teha koostööd Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusega, kuid oma turupositsiooni parandamiseks saab EGK kasutada kõiki tuntud turundusvõtteid.

Maapõue uurimist võidakse sageli pidada rahvusliku julgeoleku seisukohast sensitiivseks alaks, kuhu ei taheta lubada võõramaiseid tegijaid. Siiski võiks EGK oma kõrge kompetentsitaseme ja pikaajalise kogemusega teha end mõnes välisriigis vajalikuks osaledes sealsetes geoloogilistes uurimisprojektides või ka rahvusliku geoloogiateenistuse ülesehitamisel. See eeldab aktiivsemat suhtlust ja võimaluste otsimist rahvusvahelisel areenil. Eesmärgiks tuleb seada kõrge lisandväärtusega uurimis- ja arendustegevuse eksport – just see, mida Eesti majanduse kiirema arengu saavutamiseks vaja on.

Minu nägemuses on EGK efektiivselt toimiv, usaldusväärne, avatud, aktiivselt potentsiaalsete klientide vajadustele orienteeritud asutus. EGK-ga on lihtne suhelda ja sealt saab lahendusi, mis vastavad kliendi vajadustele ning on isegi sammu võrra nendest ees. EGK leiab endale kliente nii ettevõtlusest kui avalikust sektorist ning oskab hästi põhjendada oma teenuste vajalikkust neile. Samas arendab EGK välja uusi teenuseid, mis rahuldavad ka veel väljakujunemata nõudlust. EGK leiab oma kompetentsile väljundi rahvusvahelises koostöös, eksportides edukalt kõrge lisandväärtusega uurimis- ja arendustööd. EGK keskendub oma strateegiliste oskuste põhiste tegevustele, vabastades töötajate talendi väheolulisemast rutiinist.

Enne EGK praeguse olukorraga täpsemalt tutvumist ei ole mõistlik siinkohal esitada detailsemaid kavasisse selle asutuse arendamiseks, kuid loodetavasti annab ülaltoodud nägemus ettekujutuse, mis suundades tulevikukavad võiksid Eesti Geoloogiakeskust edasi viia.

15. september 2013